

Llevant

Quinzenari portaveu de l'Assoeiació "Minerva," Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa Comarca

Redacció i Administració

Quatre Cantons, 3 * ARTÁ

Dels treballs publicats ne son responsables els autors

NO'S TORNEN ELS ORIGINALS

PREUS

ESpanya } Trimestre. . . 0'50 Ptas. Se paga
Any. 2'00 » a
ESTRANGER Doble. 18 bastreta

Any I

Artá (Mallorca) 16 de Setembre de 1917

Núm. 19

Un emprèstit útil i necessari

Fa molts d'anys que vaig indicar an els prohoms d'aquest poble, un dia que varem esser convidats a la Sala per tractar de qüestions locals, la conveniència d'intentar un emprèstit per atendre a son millorament i a la necessitat de modificar certs servicis municipals deficients i antiquats, baix de qualsevol punt de vista se les examini.

Els individus, les families, els pobles que permaneixen estacionaris; que no canvien de postura, de vestit o de modo d'esser, no ajustant-se a les lleis qu'el progrés i la civilització imposen, queden atrassats i venuts en tota casta de manifestacions i van sempre endarrera, pobres i desgraciats, seguint es camí llarg i escabrós d'aquesta vida.

Artá, mirat baix del punt de vista religiós poc te que envejar als demés; les seves esglésies, la Parroquia, San Salvador i el Convent de Pp. Franciscans, demostren en les seves construccions esbeltes que no se perdonaren medis per edificar i embellir, exterior e interiorment els seus edificis. El convent de *Ses Monjes* de Sant Vicens de Paul i el de recent construcció anomenat de *Cas Metje Morey* conviden a ser visitats i un no sab que admirar mes, si la netedat qu'allà reina o l'amabilitat, correcció i bondat de les clausurades que dins elles e-hi viven.

Tot això demostra que dins l'ordre particular i devot anam avant, gracies a la munificència de certes families i persones que han sabut dotar al nostre poble d'institucions que el serveixen be i a satisfacció de tothom.

Si després d'aquest exàmen, giram la vista, a la institució popular per essència, lo que han fet els nostros Ajuntaments, tant veis com moderns, s'anima mos cau an els peus i poca cosa podrem anotar en el seu llibre d'*Haber* i molt en el seu *Debe*, perque falten moltíssims de coses a realisar, a fi de que els servicis municipals estiguen dotats i conformes a les necessitats modernes del vecindari.

Els municipis no tenen l'indpendència necessaria, viven estrets a dins lleis que regulen la seva marxa, posant els poders centrals molts d'inconvenients a sa vida i autonomia local necessaria per sa expansió progrés; però això no podem ara mudar ho, tenim necessitat d'ajustarnos a les regles generals, i no perque trobem an el camí de la vida capavalls i capavalls, hem d'estar aturats: la vida es moviment i la quietut es cosina de la mort.

Hem, idò, d'evolucionar; no podem estar inmovils. Dos, entre molts d'altres projectes municipals, tenim imprescindible necessitat de comensar, com mes prest millor, la seva realització: La construcció d'escoles modernes i proveir d'aigos abundants e higièniques al vecindari.

Tots estan conformes en l'urgència de la resolució d'aquests dos problemes locals. El nostre estimat batle en son MEMORANDUM. *An es poble de Artá* heu-va anunciar. Dins els establiments públics i a dins la majoria de les cases particulars, tothom mostra la seva conformitat. No hi ha majories ni minories; l'unanimitat es absoluta, com s'explica, idò, que passa temps i mes temps, i anys i mes anys, sense que se efectuïn les obres? Molt clar: perque no tenim medis, mos falten diners.

Perque, això de projectes de noves escoles, en tenim molts; uns de planta baixa, amb jardins i plasses laterals vistoses i elegants; a damunt el paper mos ne sobren. Projectes hidrogràfics de conducció d'aigos, en que s'han estudiades les conques, els terrers les capes geològiques, el curs superficial i subterrani de l'aigo, tot heu tenim, però res se fa i mentres tant, mos morim de set; les families no-se poden rentar la roba i si hem de creure lo que diu algún metge, la causa primordial de tenir tantes febres i alguns morir-se, es la

falta d'aigo, i per conseqüència la falta d'higiene casolana.

¿Vos espanta fer un emprèstit de diners? Teniu present que no hi ha nació ni poble de alguna importància, que no haja tengut que recorre en aquest medi per realisar els seus projectes. Un batle, tots sabeu qu'es un pobre desitjós de fer molt de be, pero impossibilitat de realisar obra de cap casta, tenguent un presupost limitat que no basta per remendar els edificis veis i ni casi adobar les goteres qu'els destrueixen i serán causa de la seva pròxima ruina.

La Ciutat de Felanitx per construir l'edifici de l'Estació Enològica, manlevà vint mil duros i avui reb ensenyansa profitosa per elaborar els seus vins. El poble de Sant Juan ha construït valguent-se d'un emprèstit les seves escoles primaries i-toca els bons resultats, cada dia, del seu funcionament. El nostre Ajuntament construï l'edifici hermós de El Corté de la Guardia Civil, gastant unes setse o desset mil pessetes que tenia en Caixa, estuviades a forsa de temps i paciència. Si acudim an aquest medi, llarg i molt penós, (com ningú mos pot assegurar que sempre tenguem batles que secundin aquesta idea) mai tendrem escoles ni aigos bastants.

Els emprèstits son convenientes quant tenen sa finalitat d'una millora o obra determinada i s'ajusten a la possibilitat econòmica del prestatari. Conceptiu que amb poca quantitat i amb l'auxili de la prestació personal, i subvenció del Estat i Diputació construïrem dos edificis escoles models, aïrosos i sanitosos i tendriem durant els temps estivals, aigos abundantíssims.

Lo que importà aquella suma podria adelantar-ho per partides la Caixa Rural pagant-li els interessos corresponents.

A noltros mos passa cosa parecida a lo que an el poble de Son Servera. S'instalà allà una Central elèctrica i els Ajuntaments conceptuant interpretar la voluntat popular no han tengut a be illuminar els carrers de la població. Molt mal fet. La llum en la nit es indispensable. Els pobles no han de perdonar medis per obtenir-la, lo mateix que a la instrucció, llum del enteniment i a l'aigo i netedat, qu'es una necessitat suprema de la vida.

No acab d'estar conforme en l'idèa de subvencionar la construcció de cisternes particulars per dues raons: la primera perque Artá te medis bastants per tenir aigos públics amb abundància mes barates i profitoses que les particulars, i segona perque aquestes sempre son del domini del particular que tanca i obri sa casa quant vol, aprofitant-se molt poc el poble de lo que no es seu i un altre te i guarda.

Es indispensable, idò, que l'Ajuntament s'ocupi del modo i manera de tenir molts de diners disponibles per aquestes dues obres; mes quant ara, per la pronta arribada del ferrocarril, que si Deu ho vol tendrem davers Sant Salvador del any 1919, es arribada l'hora de que quant venguen forasters a visitar-nos, que serán molts mes qu'abans, amb motiu de visitar les Coves, trobin un poble amb bons edificis per ensenyansa de la nostra joventut i molta d'aigo per beure, bells edificis particulars o públics, carrers ben regats amb aigo neta, sanitat per tot arreu que doni idea de la nostra cultura civilisació i ben estar d'aquest moradors.

J. SANCHO LLITERAS.

Al pueblo de Artá

Los últimos correos, han sido portadores de noticias, para mí muy tristes.

Ellas han dejado a mi corazón y alma zaheridos de una nostalgia llena de pesar.

Papá falleció. El autor de mis días, (q. e. p. d.) yacía en su última morada cuando recibí la triste nueva, por mi buena madre, que desconsolada y separada de

los trozos de su corazón, me suplicaba resignación ante la voluntad de Dios, y que a El, por su alma rogara. Así lo hice y lo haré mientras viva, por cuanto los hombres, nunca podemos ni debemos tomar a mal las disposiciones del Todopoderoso; pero sí influir ante su Magna-Benevolencia, para que las almas después de perder la materialidad de esta vida cruel, llena de amarguras y sinsabores, disfruten de la dicha que su misericordia nos promete.

Pues bien, Artanenses. En medio de mi pesar y tristeza, tuve una alegría, tan grata, que jamás podré olvidar. En la correspondencia de mi buena madre, he leído las atenciones, las pruebas de vuestro cariño, como os habéis unido al justo dolor que la embarga, afectándome ella mucho, haciéndome recordar mis días de niño, pasados ahí, junto a vosotros. Recordé vuestro corazón, vuestras bondades, vuestra alma grande y sentimental y sonreí... si, sonreí de mí mismo por haberme sorprendido de la actitud vuestra en trance tan doloroso, cuando no debiera haber esperado otra cosa.

No obstante merezco perdones. Unicamente los que vivimos o han vivido separados de los seres amados, en una capital bulliciosa, tan diferente en ideas y costumbres a ese Artá querido, pueden apreciar la vida activa de la misma y el cambio que forzosamente está uno obligado a hacer.

Pero en mis deseos de hacer notorio el agradecimiento de mi buena madre, de mis hermanos Jaime y Miguel y el mio propio hacia Vdes., lo hago por intermedio de LLEVANT, abusando de la amabilidad de su Sr. Director, D. Andrés Ferrer, mi particular amigo, en la seguridad que ella, (mas que nosotros) por haber visto de cerca vuestra sincera adhesión al pensar que hoy a todos nosotros enluta, nunca de su corazón ha de borrarse, recordándoos con verdadero cariño.

No quiero dejar de nombrar particularmente a los que fueron buenos amigos de mi padre (q. e. p. d.), el Sr. Dr. Rafael Blanes y Don Pedro Morell y Ojeza, quienes, además de la condolencia expresada a mamá, se han interesado vivamente por mi hermano Miguel; haciendolo al mismo tiempo extensivo hacia los Reverendos PP. Franciscanos, mis profesores de antaño a los que siempre recuerdo con gratitud.

Y ahora, Artanenses, desde Buenos Aires, hago votos fervientes por el engrandecimiento de vuestro pueblo, y ved en estas líneas, la más reconocida expresión de gratitud, del que ahora vuestra calma y vuestra monótona pero feliz, muy feliz vida...

L. M. Joy Pastor.

En Buenos Aires, Agosto 1 de 1917.

Una bauxa

Dia primer d'aquest mes, en el tros de línia en Construcció del Ferrocarril dins el terme d'Artá, s'hi senyalà una nona fita, que fou l'acabament del pont del *Molí d'en Salom*. Aquest pont, construït tot amb pedra negra de Na Pati serà sens dupte una de les obres mes hermoses de la línia en construcció no sols per lo grilles que son aqueixes pedres sino per sa gran amplaria del pont que, d'un sol ti, es tal volta es mes ampla de Mallorca. La Construcció es obra de Mestre Mateu Obrador (a) *Claret* qu'es el contratista del tros d'Artá, i te ja la via molt adelantada.

Les obres d'aquest pont comensaren dins el mes de Diciembre de l'any passat; de llavors ensá e-hi ha hagüt seguit una brigada d'operaris en el Torrent i una arreballant pedres a *Na Pati* i traçant-les amb bagnetes ara i amb carros abans de arretglar el tros de via d'Artá an el Torrent. Es una construcció de molta durada, de molta feina, però qu' honra una obra.

Amb motiu de posar-hi la darrera pedra mestre Ma-

teu volgué celebrar una bauxa a la que hi prenguessen part tots els qui treballen al referit tros de línia, directa o indirectament.

Tota la setmana els operaris feren diàriament mitja hora mes per tenir lliure el capvespre del dissapte i pendre part amb el diná que se prepará. Tota la setmana s'en parlá i el dissapte dematí se feren els preparatius. Se mataren dues anyelles i se feren dues calderes grans d'arrós. Aprop de mitj dia els tals de treballadors deixaven la feina i amb crits, vives i bulla a voler anaven a cercar els de les brigades de mes enfora, que també comparaixien i al toparse, s'alsaven al aire i feien gala de bona gana.

Mentres tant les dones dels capatassos i algunes mes, anaven enllestint ej menjar i arretglant la llarga taula qu' amb taulons havien composta baix dels platejos del Mull d'en Salom, avont heí feia bona ombra i fresca sanita.

A les dotze i mitja se posaren en taula en número d'uns noranta entre tots. Tot el temps del dinar reiná la mes completa germanor i companyerisme, menjant tots de bon gust, tant com volgueren i sense abusos, quedant arrós encara per alguns porquerets i atlotells que d'aquells contorns comparagueren. Quant se menjaven una partida de melons, regalats p'el Sen Coves, del Molí d'en Salom, arribá una cotxada de senyors, entre ells D. Rafel Blanes Tolosa, Secretari de la Companyia de Ferrocarrils de Mallorca, el batle D. Antoni Cano i el Jutge D. Juan Sancho que foren rebuts tots amb visques donants'en també a Artá i a Mestre Mateu Obrador.

D. Rafel Blanes havia enviat alla café amb abundancia i regalá puros a cada un dels reunits que xalaren de bo.

El retratista mestre Miquel Morey (a) Escolá impresioná varies plaques de tot el boldró de treballadors, a sa taula i an el pont, fotografies qu'estan aquets dies exposades en el mostrador del seu magatzem i que la generositat de D. Rafel regala a cada un dels treballadors.

Es estat aquest un fet memorable, que cal senyalar com a fita nova cap a la fetxa desitjada de l'arribada del ferrocarril a Artá.

Un concurrent.

¡Visca Jesús!

Si ¡visca Jesús! y el seu Nom dulcíssim, alegrá dels angels y terror del dimoni, resson de cap a cap de mon.

Farán be els lectors de LLEVANT si pronuncian amb frecuencia Nom tan celestial.

Crec que no serán gens imprudents si no se deixan dominar de lo qui en es meu concepte es malaída influencia d'una pietat tan rara com es mal gust que tenen certes beatetes qui, amb un zel que a mi m'espana, s'afanyan per llevar sa piadosa y autorizada costum de dir *Jesús* después d'haver acabades certes oracions com el *Nostro-pa* y *Santa Maria*.

Sabem molt be que no es cap desbarat deixar sa paraula *Jesús*. Pero consider un desbarat garrafal s'empenyarse, com s'empenyen ses beatetes de qui parlam, en corretgir com una falta es dir *Jesús*, acabada una oració a Deu o a la Verge Maria. Donantse el cas inverosímil de que persones molt devotes y molt amigas del Bon Jesús, pensant fe un gran be, y tal vegada per gonyar indulgencies fins aquí desconegudes, diguen an els ninets: «No digueu *Jesús*.» Talment com ho farian amb una paraula digna d'esser represa per sa «Llaga del Bon Mot».

No sería molt millor emplear aquest zel y aquestes energias en desterrar ses males paraules y propagar sa devoció al dulcíssim Nom alegría dels angels y espant dels dimonis?

Fra. Fransese Fornés, T. N.

Ajuntament

Sessió del 29 de Juriol

En aquesta sessió se prengueren els acorts següents:

Se lletgí i aprová l'acte de l'anterior sessió.

S'aprová un conte de llenya per l'estufa que importa 34 pts.

Expressar l'agrahiment de la Corporació i donar un vot de gracies a n'els senyors qui han donat la seva canyeria particular que passava pels carrers de Palma i Major.

Autoritzar la subasta de fanals antics i metals veis, amagatzemats en els porxos de la Sala.

Autoritzar a n'En M. Sancho perque prengue aigo per la seva cisterna amb les condicions acostumades.

Que el Batle i el Secretari vagin a Ciutat per estudiar amb el President de la Diputació la moratoria que aquella corporació proposa a l'Ajuntament per axugar

el deficit de 2371'32 pts. que hi tenim per contingent provincial.

El Batle dona conte dels treballs fets per els caminers durant els 8 dies.

Sessió del 5 de Agost

En aquesta sessió:

S'aprová l'acte de la anterior.

Fou lletgí i aprovat l'extracte dels acorts presos per l'Ajuntament durant el mes de Juriol prop passat, acordant l'enviarlos an el Sr. Governador per complimentar lo previst en l'article 109 de la llei municipal vigent.

S'acordá la distribució de fondos per capitols per atendre les obligacions d'aquest mes.

A proposta del Sr. Batle s'acordá continuar a la llista dels pobres a n'En Mateu Flaquer Sureda.

S'acordá eliminar de la llista de redenció de la prestació personal corresponent al any actual, el jornal de n' Miquel Paris Figuerola, perque serveix es l'exercit.

Vist i examinat detengudament el projecte de presupost extraordinari per l'any 1917 i estimantlo conforme i arretglat a les necessitats de la població, a les vigents disposicions: an els recursos de la localitat s'acorda: Que s'exposi an el public per quinze dies, per efecte de reclamacions, i se someti després a l'aprovació definitiva de la Junta Municipal.

Donat conte per els Batle i Secretari del resultat de l'entrevista amb el Pres.dent de la Diputació, s'acordá per unanimitat, aprovar les següents basses, per les quals l'Ajuntament se obliga a concertar amb la Diputació provincial, una moratoria per l'extinció dels seus descuberts per contingent provincial: 1.ª Es objecte de la present moratoria la cantidad de dos mil trecentos setanta una pessetes trenta dos céntims, que aquest Ajuntament deu per cuotas del contingent provincial, anteriors a l'any 1915.—2.ª El plas per l'amortizació de la expressada cantidad, sirá de cinc anys, en cada un dels quals s'obliga a ingressar la cantidad de 500 pts. exceptuant el darrer que sirá de 371'32 pts.—3.ª El pagament de dites cantidades se ferá per quartes parts i en els mateixos planos que l'Ajuntament deu ingressar la cuota provincial del exercici corrent.—4.ª Si en el temps que vençen les obligacions avant-dites, no fossin satisfets i requerit en forma l'Ajuntament pel seu abono, deixás transcorre quinze dies sense fer-ho, s'entendrá, reincidida la moratoria, desde aquel moment i la Corporació Municipal quedará obligada a formar un presupost extraordinari per el pagament de la totalitat del seu descubert.

Vists i examinats detengudament els projectes de ordenances per l'exacció dels arbitris sobre begudes i sobre carns i el recarrec del impost sobre consums de electricitat i estimantles conforme, s'acordá aprobarlos i someterlos a la votació definitiva de la Junta Municipal.

Sessió del dia 12 de Agost

En aquesta sessió se va:

Aprová l'acte de l'anterior.

Vistes i examinades detengudament per l'Ajuntament les basses, per medi de les quals s'auxiliará an els pobres que construesquin cisternes en les seves cases i trobantles conformes se va acordar per unanimitat aprovarles en totes ses parts.

Amb l'objecte de porer complimentar degudament l'acort referent a depositar en un local del municipi les portes i demés efectes, procedents dels edificis del claustre del Convent se va acordar, a proposta del Sr. Batle, que la Comisió d'obres presti un regoneixament an aquests edificis i manifesti després quines obres considera mes necessaries per la seva conservació, i l'Ajuntament resoldrá.

Donat conte pel Sr. Batle de que el lloc aon se pesan avui els porcs grassos (Plasseta del Convent) ademés de no reunir condicions, impededex el transit se acordá per unanimitat la seva translació encarregant a la Comisió de pesos i mesures, que estudií aon i com s'han de pesar i l'Ajuntament resoldrá.

Seguidament el retgidor D. Andreu Femenies proposá a l'Ajuntament la conveniencia d'establir un cotxo fúnebre per la conducció dels morts an el cementeri ja que d'aquesta manera s'evitaria, unes vegades la falta d'assistencia i altres certs actes impropis d'un poble educat Presa en consideració aquesta proposició l'Ajuntament acordá per unanimitat nomenar una Comisió composta del Sr. Batle i dels retgadors D. Guillem Carrió, D. Juan Nebot i D. Andreu Femenies, perque estudiin la manera mes factible per realitzar tan important millora.

I per últim el Batle doná conte a l'Ajuntament dels treballs realitzats per els caminers durant les dues setmanes anteriors

Sessió de dia 19

S'aprová l'acte de l'anterior.

Vist l'expedient instruit amb del acort pres en sessió de 29 de Juriol referent a la venta en pública

subasta de alguns d'efectes inúttls de propietat del Municipi, s'acordá per unanimitat aprovarlo en totes ses parts.

Haguentse de comensar els treballs per la formació del nou Sens electoral, s'acordá pagar els gastos que ocasionin del capitol d'imprevists.

Vista la circular del Exm. Sr. Governador civil, que tracta de la confecció dels presuposts ordinaris per l'any 1918, se va acordar complimentarla en totes ses parts.

S'acordá pagar, del capitol d'imprevists els gastos que ocasioná an els Batle i Secretari, el viatge a Ciutat, acordat en 29 de Juriol.

Per regularitzar l'aigo de les fonts proveides de la canyeria pública que passa pel carrer de Antoni Blanes, s'acordá posar un grifó de pas en el lloc de la barriada de Sta. Catalina que el Batle cregui mes convenient.

També s'acordá posar un grifó a la cantina del carrer de Ses Parras.

Després s'acordá comprar una escaleta manuable de uns sis escalons per us de la Sala.

Donat conte del mal estat de les cunetes transversals del carrer del Figuerol, s'acordá que els caminers les arretglin, i després de donar conte, el Batle dels treballs realitzats pels peons caminers durant la setmana anterior s'axeca la sessió.

Concurs

Plec de condicions per fer un concurs amb objecte d'adquirir un immoble aont construir un edifici per escola que projecta edifica aquesta Corporació municipal:

Art 1.er Les finques que se oferescuen han de tenir a lo manco una superficie de 2.000 metres quadrats en la forma de 40 metres d'ampla i cinquanta de llarg i han d'estar situades a les afores de la població, però aprop d'es poble, i han confrontar a camí vecinal o públic o de fácil arribada a la mateixa. Es convenient que puguir obtenir aigo bona per beure de la font pública i que reunesquen condicions higiéniques per l'objecte an-a que se ha de destinar.

Art. 2.^{on} Les proposicions deurán fer-se per escrit, dirigides al Sr. Batle President del Ajuntament dins els trenta dies sigüents al de la publicació del concurs en al Bolletí Oficial de la Provincia i se fixará en elles amb tota claredat.

1.er Els confins i dimensions (expressades en metres) de la finca que s'oferesca.

2.^{on} Les servituts que gravitin damunt ella.

3.er El preu per metre superficial a que se oferescui la venta.

Art. 3.er L'Ajuntament satisfará el preu per el qual resulti adquirida la finca acceptada dos mil pesetes en el acte i lo restant en plassos anuals de 500 ptes. a lo manco cada plas. Els plassos no satisfets abonarán interessos a més del 5% anual.

Art. 4. L'Ajuntament se reserva la facultat de satisfier a qualsevol temps d'una sola vegada els plassos no ventsos, acabant desde aquest instant el pagament d'interessos.

Art. 5. Els impostos damunt pagaments i regells corresponents serán satisfets per el venedor de la finca.

Art. 6. Després de expirat el plas del consum les proposicions presentades serán estudiades per l'Ajuntament el qual podrá acceptar o no les ofertes que se hagin presentades, sense que contregui compromissos per les no admeses els autors de les quals no podrán al·legar ni fer valer cap casta de drets contra l'Ajuntament per aquest motiu.

Artá dia 9 de Setembre 1917.

El Batle, ANTONI CANO

P. A. del A.—El Secretari,—RAFAEL SARD.

Embuis

No e-hi hauria medi per mantenir nets els carrerons de la vila? Es vergonyós que certs llocs céntrics i a la vista de tot-hom estiguin convertits tant de nit com de dia en famers públics. Artá demana un poc mes d'higiene. Si se volen denuncies, ja en ferem, però... que s'avisi abans ¡eh!

¡Ja e-hu val amb aquesta gent externa que ve a fer negoci demunt la nostra esquena! Mos prenen poc manco que per babalnets, Ara els dels automóvils mos volen fer creure, que no son ells que criden a la gent, sino que es el públic, el qui s'empenya amb anar com arengades per fer-los rics; idó, que vos pensaveu? No'n volen no, de gent, es ben veritat, per axò, han fet retirar les diligencies de la carretera, perque no li fassin competencia. Per l'amor de Deu germanets, no vos fassen tan poc favor, pensau que així mateix sabem

veure les coses, maldament siguin impertinències, i donau gràcies a Deu, de que siguem tan sufrits, lo qual resulta benefici dels qui no se preocupen, dels seus consemblants.

**

Amb aquesta guerra se veuen coses molt rares; darrerament una partida de nacions, algunes de les quals anaven al cap-devant de la cultura han perdut tota noció d'educació i no s'han dignat contestar a les atencions del PARE SANT.

El Granot ha fet rac, rac,
i a los seus ha rebentat.

Espanta el veure tanta gent empenyada en perdre el mon.

**

A n'En Sanchez Guerra li han posat una creu. Jo sense haverla vista, dic que no es tant grossa com la que ella ha posada a l'Espanya.

**

S'altre dia un il·lustre personatge va visitar Sa Colònia de St. Pere, amb un automòbil, i me diuen que uns quants jovenots s'entretengueren an apedregarlo, éva esser grosseria o va esser l'esperit de renovació que va emprar aquelles màquines humanes inconscients, per allunyar a un dels mes genuins representants del rovei mallorquí?

**

I les bicicletes, ¿no han de d'acabar mai de donar sustos a la gent? Si les obligassen a minvar velocitats i a dur bocina, s'evitarien molesties i tal vegada qualche desgracia.

**

Els pobles tenen els mestres que volen. Així veim a St. Juan que, quant ara fa uns anys volgueren renovar-se, no esperaren que el Govern de Madrid les enviàs mestre, sino que ells el triaren i el se'n dugueren a casseva, fent-li, ja que era condició precisa, un hermos i útil edifici escolar. E-hu dic, per aquells qui se llamenten de que quant tenguem bones escoles, mos faltaran bons mestres.

No'n faltaria mes que mos negassim dins un ribell d'aigo. An els pobles morts les poren passar aquestes coses, però an els qui lluiten per aconseguir vida plena no les pot passar, tenim l'exemple de St. Juan; anotemlo i estudiemlo.

**

A la sessió del 2 d'Agost, l'Ajuntament acordà subvencionar la construcció de cisternes per els pobres, amb la fi de minvar la set que hi ha a l'estiu i per estimular los votá un credit per repartir a raó de una pta. el m³ fixant 30 m³ de cabuda com a minimum. Ha acabat el plas de solicitar i no s'ha presentada mes que una sollicitut. An-a que es degut aquest fracás? Jo crec que a dues coses principals; una, es l'apatia del nostre poble per abrassar els intents de millora, i l'altre, les condicions poc enamoradisses de la subvenció. Si s'hagués escoltat el nostre col·laborador J. F., altre cosa hauria estat ¿peró?... som a Espanya i el temps no val res; ja e-hu ferem...

FILICUMIS

Crónica

De Ganostra

Dia 30 d'Agost a Bellpuig, ja feia tres o quatre dies que donaven llenya a un forn de cals i quant estava a lo bo i millor se va esbucar. Ventura que no hi hagué cap desgracia personal i sols fou es susto.

**

Dia primer d'aquest mes la Banda de Música que dirigeix mestre Pep Rodriguez va tocar a Son Servera aont se celebra la festa de St. Agustí. Les nostres bandes se llueixen, sembla que la Comarca de llevant fa un sol cor i tots els pobles se serveixen per amenissar ses festes, de les músiques artanènques.

**

Dia primer d'aquest mes l'amo en Juan Alsamora (a) Pelat, espòs de la tan coneguda comara *maad Metra*; estava aregant un mulet jova qu'havia comprat i aquest amb una mosquetjada el va fer molt malament en el baix ventre interessant-li es sagins. El dugueren tot d'una a la vila amb un carro i fon curat de tot d'una p'el Metge D. Pere F. Sard el qual calificà la ferida de pronòstic reservat. Se posà de cada moment pitjor de tal manera que 'l dilluns-horabaixa, mentres estava disponguent la seva última voluntat deixá d'existir entre cruels dolors. Aqueixa mort, tant ràpida com inespera-

ea sorprengué a sa familia i va conmore el vecindari. Sos funerals se celebraren el dimecres i foren molt concorreguts.

Noltros donam el nostro condol a sa estimada familia, molt especialment a son fill en Pere Alsamora, tresorer de la nostra Associació «Minerva».

**

Dia 1.—Aquest dia p'el Pont des Moll d'en Salom s'hi fa gran festa que descrivim apart.

**

La Junta local d'Instrucció pública, se reuni dimecres i acordá llogar per dos aays l'edifici de l'Iglesieta de Sta. Catalina perque servesqui de local a la Escola 1.ª nacional de nins, per la quantitat de 400 ptas. durant els dos anys obligant-se el propietari a fer-hi les reformes possibles dins la quantitat estipulada. Aquestes reformes han estat ja comensades.

**

De nou s'han ausentats d'aquí després de passar-hi una mesada D. Jordi Descallar i D. Rafel Amorós amb ses respectives families. Desitjam les haja estat agradable s'estada aquí. Igualment hem tengut l'honor de saludar al distingit metge artanenc resident a Palma D. Miquel Sureda Blanes, al de Soller, D. Rafel Q. Blanes, i a D. Rafel Blanes Boisen els quals han estat aquí per breus dies.

**

Es arribada per passar la temporada de costum aquí i a Son Jaumell la propietaria D.ª Teresa Valiente, Viuda de Fuster i sa distinguida familia. Sia ben venguda.

**

Durant aquesta quinzena s'ha declarat una epidemia de febreses gástriques i dissenterfes. La major part d'atacats son infants en número extraordinari, pero també n'hi ha molts de grans, Deu fassa que prest passi aquesta turbonada que fa estar intranquil al vecindari, encara que les víctimes no sien moltes.

**

L'amo'n Juan de Sa Cabaneta, Director de la Central Eléctrica de Petra, havia vengut a passar uns dies aquí i li agafa una gástrica que l'ha tengut prostrat un parei de setmanes, però ha entrat ja en periode de franca convalescencia. Voldriem que prest estás bo de tot.

**

Dia 4 arribá aquí el célebre caminador espanyol Pícazo que en deu anys te que donar la volta al mon. Recullí la firma i segell del Batle i després de romandre una nit aquí i vendre postals de monuments famosos amb que se paga el gast del viatge, de nou partí a peu cap a Sta. Margalida.

**

Durant una partida de dies hem tengut aturat a sa Plasseta del Marxando s'automòbil groc que fa el trajecte de Capdepera a Manacor el qual d'arribada havia tengut averja.

**

Per escándol públic fou posada una multa de cinc pessetes an en Roca i an en Vermey, que com qui se volguessen baraiar devés es casino de can Francesc Nonga.

**

Dia 5 an el Seminari de Palma hei hagué oposicions a beques de cantadors de la Seu i en elles hei prengueren part dos artanencs en Josep Alsina Brunet (a) *Claper* i en Miquel Morey Cabrer (a) *Escoldá*, tots dos de nou anys d'edat. El tribunal encara no ha donat el seu dictamen. De totes maneres sabem que hu feren bastant be. Els opositors eren 7 i les places dues. Les felicitem per sa actuació.

**

Dia 10.—Davés sa carretera nova un jovenet, en Daurat, anava amb bixicleta; passá un carro i sa bestia se fé por engantxantlo. Ell desgraciadament va caure i el carro li passa per damunt es pit. Sa ferida fou calificada de pronòstic reservat.

**

Se reuni la Comissió de Instrucció pública qu'enten en solars per la construcció d'escoles i en vista de que l'Ajuntament te votada en el Pressupost extraordinari la quantitat de 2000 pts. per ua solar, acordá publicar en el Bolletí Oficial l'anunci del *Concurs* de solars amb les condicions que están exposades a La Sala i que publicam en altre lloc d'aquest número.

**

—Moviment de barcos en el nostro Port durant els dies transcorreguts del 27 d'Agost al 9 de Septiembre, abdsó incluits.

Entrades

29 Agost.—Pailebot *Miquel Caldentey* de 60 toneladas, procedent de Barcelona, amb farina, sucre i sofre.

Surtides

28 Agost.—Pailebot *S. Miquel* de 69 toneladas, per Barcelona amb escorxa d'auzina i de pi, i obra de pauma.

31.—Pailebot *M. Caldentey* en lastre per Alcudia. *Corresponsal.*

Capdepera 9 Septiembre.

De Son Servera

La festa de Sant Agustí ha resultada aquest any solemne de tot. La part exterior gracies an els ireballs dels obrés mestre Miquel Solaes i mestre Juan Teula, ha estat tan acabada i avenguda que porem dir que no hi ha faltat un amén.

La música d'Artá que dirigeix mestre Jusep Rodríguez contractada per la festa arribá aquí devers les 8 del devespre dia 1, i per donar mes solemnitat volgué entrar dins el poble tocant un hermos i animat *pas doble*.

A las 9 comensá la *revella* i entre tocada i tocada de la banda, en Toni Correo d'Artá, amollá uns focs artificials, com mai s'en havien amollats de tan hermosos en el nostro poble. Tant els focs com la música foren moltes vegades aplaudits.

L'on demá, diada de la festa, de bon mati la música toca diana per tot el poble i el capvespre, en mitx de la Plassa, toca una partida pessas que foren molt aplaudides:

A l'hora baixa se armá un ball, vitenc de tot, tant, que se primera se ballá per 150 reals.

La part interior o religiosa també hem de confessar que fonc lluída de tot. L'esglesia vestía les seves millors galas i l'altar major a on s'havia posat la figura de St. Agustí aparegué molt elegantment adornat.

A les 9^{1/2} se cantá Tercia i tot seguit l'Ofici major, essent el celebrant el molt lltre Sr. Dr. Mossen Antoni Sancho, canonge, i actuant de diaca i subdiaca respectivament, Mossen Ramón Gayá, vicari i Mossen Jusep Fuster, fent de ministre assistent Mossen Antoni Lliteres vicari de Manacor.

Cantáles glories del Sant amb un sermó eloquentísim i el vicari de Búger, Mossen Antoni Lliteres, dignísim fill del nostro poble.

Abans d'acabar volem donar la més coral enhorabona a n el nostro dignísim Sr. Rector, verdadera ánima, no sols d'aquesta, sino de tantes altres festes, que tan solemniament durant l'any se celebren dins S. Servera. La donam també an els obrers, en els quals amb els seus treballs i esforços, han lograt fer una festa tan lluída i la donam finalment a totes aquelles persones que amb els seus consells, amb so seu entusiasme i amb les seues llimosnes han contribuít a sa major solemnitat. C.

Son Servera 3 Septiembre 1917.

De Capdepera

Hem arribat an el Septiembre i comensat la desfílada de les numerosas families, que cada any amb aiment, veuen a estinetjar an el Carregador i Cala-Retjada. S'hi deu estar bé a la nostra costa, veuen de Manacor, Sineu, Ciutat, Barcelona, Madrid... a pasar-hi l'estiu, gent de posició que alegra aquells paratges i va i vé, apesar del mal camí amb que les regala el nostro nostro Ajuntamet. Voldriem que l'any qui ve, estar tot mes arretglat, i aixi tal vegada prest seria, Cala-Ratjada sobre-tot, la primera estació de Mallorca.

—En el Convent de monjes Franciscanes, se construeix una capella, en la qual, després d'acabada, s'hi posará reserva del Stm. Sagrament. Les religioses, com es de suposar estan plenes de satisfacció, perque estan prontes a veure realizat un dels seus millors desitjos. Noltros participam de la seua alegría.

—Desde el 27 del mes passat fins avui dia 9 de Septiembre e-hi ha hagut el següent moviment de població.

Registre

Naixements

Dia 8 Septiembre.—Nicolau Nadal Moll.

Morts

Dia 2) Agost.—Juan Siret Llabrés (a) Llabrés. Oclusió intestinal.

Dia 2 Septiembre.—Catalina Pasqual Massanet (a) Titai. Febre tifoidea.

Dia 6.—Margalida Tous Nebot (a) Setra. Febre tifoidea.

GRAN COLMADO ARTANENC d'en GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

SE VENEN BONS I BARATO

Comestibles de tota casta, licors, dolces, galletes, etc., etc. : : : Grandiós surtit de Perfumeria

Aquesta casa es s'única depositaria dins Artá del celebrat ANIS TUNEL

Fixau-vos be en sa Direcció: **CARRÉ DE PALMA, 3-ARTA**

S'agencia Bujosa (a) Ganancia serveix amb esment, puntualitat i barato qualsevol encàrrec se li fassa per ciutat i pels altres pobles de Mallorca

Despaig a Artá: Carré de Palma, n.º 3 Despaig a Palma: Estanc d'es Banc de s'Oli

GRANDES ALMACENES **SAN JOSE**

DE

Vda. de Ignacio Figuerola

Sastreria, Camiseria, Merceria, Zapateria, Pañeria,
Laneria, Pañoleria, Lenceria,

Generos de Punto, Sederia, Articulos para Viaje

OBJETOS PARA REGALO

Depósito de máquinas parlantes PATHEFONO

PRECIO FIJO

Brendo, 7 9, 11, Borne 118

TELEFONO, 217

NO IMPORTA

mai més sortir d'Artá per vestir de sastre

EN LA

SASTRERIA

D'EN

JUAN FUSTER

se taïen i cusen tota casta de vestits d'homo
a la moda i a gust de cada qual

Direcció: Botavant, 14 & ARTA

NO COMPREU CAFE
que no passeu abans per sa botiga d'en
JAUME CABRER
que'l té bo i fresc.

Allá heï trobareu tota casta de
comestibles i a tot preu.

Arrós, verdures, patates, etc., etc.

Carré de Antoni Blanes Juan (antes Puput)

Mestre Arnau Casellas (a) Garameu

VEN A TOT PREU

Vins de taula i Vins blancs

DE SA DAVESA

Recta, 8 ARTA

FARMACIA

DE

LLORENS GARCIES

OBERTA A TOTÉS HORES

Vins i aixarops medicionals

Aixarops de eucs del Dr. Morey

preparat amb erba cuquera d'Artá.

PLASSETA D'ES MARXANDO

GRAN BOTIGA

amb género de tota casta i a tot preu;
caleat fi i de moda

A CANA VIVES

Carré de Parroquia, 1

CAP BOTIGA

ven en millós condicions que sa d'en

JUAN VICENS (A) JAN

Tota casta d'articles, comestibles, galletes, etc.

Es representant de sa Perfumeria

L. CACCIO

Té depósit de MAQUINES DE COSIR

PAP I AUCONS

com també tota casta d'instruments musicals,
guiterras, bandnrries, etc.

DIRECCIÓ: ALCARIOT, 3

EBANISTERIA MODERNA

DE

MIQUEL MOREY

Mobles fins de tots els estils p'el parament de casa

Especialidad en cordats de cadires a l'antiga

Pintats i decorats fins, de tots els gusts

Carré de la Parroquia, 7 ● ARTA

Llibres d'ocasió

S'en venen en aquesta

Administració

Quatre Cantons, 3

UN SENYOR

Vol vendre una His-
toria Universal d'en
Cesar Cantú; 43 toms
bellament enquader-
nats, planches dora-
des, casi nous a bon
preu.

Informarán en aques-
ta administració.

Rondaies de Menorca

per

Andreu Ferrer

Un volum en 4^{art}

2 PESSETES

Demanaules a la llibreria de

FERRER Y SUREDA

ARTA

En aquesta Administració

poden encarregar

tota casta de

IMPRESOS

Se serveixen amb prontitut

Llibreria, Papereria i Centre de Suscripcions

DE

FERRER Y SUREDA

aquí trobareu paper de tota casta a la menuda i en
gros, plecs, libretes, tintes, llapiceria, etc.

Llibres escolars i relligiosos

A PREU DE CATALEC

s'encomanden de tota casta en tota puntualitat

QUATRE CANTONS, 3

Ensaimades i Panets

En lloc se troben millós que a la

PANADERIA VICTORIA

ES FORN NOU

D'EN

Miquel Roca Castell

A sa botiga heï trobareu
sempre pans, panets,
galletes de tota casta,
rollets, i tota casta de pasticeria

També se serveix a domicili

Netedat prontitut i economia

DESPAIG: Carré de Palma, 3 bis & ARTA